

Nr 31*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående gödsling av skogsmark.*

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 315 av herr *Sundin* samt II: 390 av herr *Nilsson* i Tvärålund *m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, dels att skogsstyrelsen erhåller i uppdrag att i samråd med statens skogsforskningsinstitut (skogshögskolan) klarlägga vad som i dagens läge kan föras ut till skogsägarna beträffande gödsling i skogsmark, dels att de ekonomiska och biologiska förutsättningarna för ifrågavarande åtgärd närmare klarlägges, dels ock att Kungl. Maj:t under innevarande riksdag måtte lägga fram förslag till för ändamålet erforderlig medelsanvisning.

Beträffande det närmare innehållet i motionerna får utskottet hänvisa till motionen II: 390.

Över motionerna har utskottet inhämtat yttranden av skogsstyrelsen och statens skogsforskningsinstitut.

Skogsstyrelsen uttalar i sitt yttrande, att det finns anledning till stor försiktighet, därest rekommendationer till en bredare allmänhet om gödsling av skogsmark och torvmark skulle utges och spridas av en statlig myndighet. Då emellertid de i vissa fall mycket goda resultaten av gödslingsförsök i stor skala redan omnämnts i pressen, stundom utan de reservationer som borde ha tillfogats, kan det enligt styrelsen måhända vara lämpligt med vederhäftig information till skogsägarna om frågans läge för dagen. Skulle riksdagen bifalla motionernas första delyrkande, kommer styrelsen endast att fungera som redaktion för de meddelanden, som expertisen, närmast statens skogsforskningsinstitut (skogshögskolan) och Kungl. skogs- och lantbruksakademien, kan rekommendera.

Beträffande det andra delyrkandet anser styrelsen, att det för närvarande är tämligen sörjt för att skogsgödslingens biologi och ekonomi blir utredd. Det ligger dock i sakens natur, att tidsfaktorn ej medger att säkra resultat snabbt kan uppnås.

Vad slutligen angår frågan om tillräckliga medel för bedrivande av ifrågasatta gödslingsförsök tillstyrker styrelsen att åtgärder vidtas för reserverande av behövliga anslag för ändamålet, varvid i första hand en förstärkning av skogshögskolans resurser synes böra ifrågakomma.

Styrelsen har i övrigt anfört i huvudsak följande.

Frågan om gödsling av skogsmark har på senare tid tillvunnit sig stort intresse och varit föremål för omfattande praktiska försök såväl i utlandet, exempelvis Norge, som i Sverige. Redan de hos oss klassiska försöken, vilka

gällt gödsling av torvmarker med träaska, har i viss utsträckning givit märkliga resultat av lång varaktighet. Nutida metoder är emellertid annorlunda, och sådana väldiga kvantiteter träaska, som i de åsyftade fallen användas, torde ej numera stå till förfogande. I stället användas nu handelsgödselmedel av olika sammansättning och löslighet.

Vunna resultat tyder på att det på fastmarkerna verksamma gödselmedlet är kväve, medan torvmarkerna oftast behöver tillskott av fosforsyra och kali. Emellertid är frågan ingalunda så enkel. Tvärtom är det nödvändigt att utvälja gödselobjekten efter bedömning av ett helt komplex av olika faktorer, t. ex. markens egen näringshalt och jordmånens fysikaliska beskaffenhet, skogsbeståndens ålder, slutenhet, virkesinnehåll, trädslagsblandning m. m. Det torde sålunda ej vara utrett under vilka omständigheter gödsling kan rekommenderas i plantskogar och ungskogar eller i samband med skogsodlingsåtgärder. Ej heller torde alla myrmarker kunna vinnas för skogsproduktion till rimliga kostnader. Även om gödselgivornas storlek torde osäkerhet råda. Kunskapen om gödslingens ekonomi vid manuell gödselspridning på små arealer — ett bondeskogsbrukets problem — är ännu mycket ringa. Det är svårt att tänka sig ekonomisk spridning från flygplan, om detta skall »hoppa» mellan småbestånd på olika fastigheter, vilket kräver en dyrbar markering på marken och även i övrigt en speciell organisation.

Statens skogsforskningsinstitut anför i sitt utlåtande, att frågan om gödsling av skogsmark är komplicerad och att vissa svårigheter möter att i dagens läge ge råd till de enskilda skogsägarna om vad som är lämpligt. Då emellertid ett stort intresse för skogsgödsling föreligger vill institutet icke motsätta sig utan är tvärt om berett att medverka till att vederhäftig information lämnas skogsägarna, exempelvis genom en av skogsstyrelsen utgiven broschyr. Samtidigt understryker institutet dock det stora behovet av fortsatt vetenskaplig forskning och en försöksverksamhet med direkt syfte på praktisk tillämpning. Skogsforskningsinstitutet, från och med den 1 juli 1962 skogshögskolan, vill gärna medverka i en sådan forsknings- och försöksverksamhet. I vilken omfattning den nya skogshögskolan kan påtaga sig sådana arbetsuppgifter blir enligt institutet beroende av de resurser, statsmakterna i fortsättningen ställer till förfogande för ändamålet. Institutet har i övrigt anfört i huvudsak följande.

Frågan om de biologiska och ekonomiska förutsättningarna för ett höjande av skogsmarkens produktion genom gödsling har ägnats stor uppmärksamhet vid skogsforskningsinstitutet. Detta påbörjade gödslingsförsök i liten skala redan under 1920-talet, men särskilt under 1950-talet har ett stort antal försök anlagts i olika delar av landet med det direkta syftet att studera hur mycket produktionen kunde ökas genom gödsling med rimliga kvantiteter gödselmedel. Resultaten av institutets gödslingsförsök kommer nu successivt fram och har i begränsad omfattning redan publicerats (Tamm & Carbonnier 1961). För ytterligare information till skogsbrukets intresseorganisationer, skogsbolag och andra intresserade anordnar Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien en skogsgödslingskonferens i mars 1962, där resultat från institutets gödslingsförsök kommer att framläggas och där det även är meningen att söka uppnå en viss samordning av den alltmer växande försöksverksamhet på området, som bedrivs särskilt inom storskogsbruket. Vad beträffar informationen till den stora allmänheten och då sär-

skilt de enskilda skogsägarna har institutet hittills ansett tiden knappast vara mogen för åtgärder, som skulle kunna uppfattas som propaganda för skogsgödsling. Det är visserligen icke något tvivel om att det finns fall, där skogsgödsling kan vara ekonomiskt fördelaktig såväl för den enskilde som nationalekonomiskt, t. ex. gödsling å vissa typer av dikade torvmarker och i äldre skog på fastmark, under förutsättning att tillväxtreaktionen blir av samma storleksordning som hittillsvarande försök visar. Försöken har i rätt stor utsträckning varit förlagda till yngre skog. I vissa fall kan gödsling leda till svåra bakslag. Exempelvis är kvävegödsling till unga plantor på mark med benägenhet för gräsväxt direkt olämplig då den konkurrerande gräsvegetationen stimuleras mera än plantorna. Gödsling i sådana åldersstadier, att det kommer att ta lång tid, innan mertillväxten efter gödslingen kan tillgodogöras i pengar, kan endast vara försvarbar om gödslingskostnaden är relativt liten.

Utskottet. I motionerna I: 315 och II: 390 har hemställts om åtgärder i syfte att klarlägga dels vad som i dagens läge kan rekommenderas till skogsägarna beträffande gödsling av skogsmark, dels de ekonomiska och biologiska förutsättningarna för dylik gödsling.

Enligt utskottets mening berör motionärerna en fråga av stor betydelse för den svenska skognäringen. Möjligheterna att höja skogsmarkens produktion genom gödsling torde enligt i frågan hörda remissmyndigheter emellertid ännu ej vara så klarlagda, att några bestämda rekommendationer i ämnet kan lämnas. Innan av motionärerna åsyftade åtgärder vidtogs bör därför enligt utskottets mening mera definitiva resultat i fråga om verkningarna av skogsgödsling avvaktas. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har skogsforskningen sin uppmärksamhet i hög grad inriktad på problemet. Under dessa förhållanden torde motionerna I: 315 och II: 390 icke nu böra föranleda någon åtgärd.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen må lämna motionerna I: 315 och II: 390 utan åtgärd.

Stockholm den 13 november 1962

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Hjalmar Nilsson, Jonsson, Nord*, Bertil Andersson*, Carl Eskilsson, Hermansson, Mossberger, Hedström, Gunnar Pettersson och Isaacson;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie, Lindström, fru Lindskog, herrar Nilsson i Lönsboda, Östlund, Franzén, Lundmark*, Trana, Hamrin i Kalmar* och Hedin.

* Ej närvarande vid justeringen.